ARALASH TA'LIM TEXNOLOGIYASI ASOSIDA OLIY TA'LIM DARSLARIDA FOYDALANILADIGAN O'QUV PLATFORMASINING (LMS) PEDAGOGIK TAHLILI

Yuldasheva Dilrabo
Kattaqo'rg'on davlat pedagogik instituti pedagogika yo'nalishi talabasi

Annotatsiya

Ushbu maqolada oliy ta'lim tizimida aralash ta'lim (Blended Learning) texnologiyasining pedagogik imkoniyatlari va LMS (Learning Management System) platformalarining dars jarayonidagi o'rni tahlil qilinadi. Maqolada an'anaviy ta'limni raqamli texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish orqali talabalarning mustaqil bilim olish samaradorligini oshirish usullari ko'rsatib o'tilgan. Tadqiqot natijalari LMS platformalarining interaktiv funksiyalari talaba motivatsiyasini oshirishda muhim omil ekanligini tasdiqlaydi.

Kalit so'zlar

Aralash ta'lim, LMS platformasi, pedagogik tahlil, raqamli texnologiyalar, oliy ta'lim, mustaqil ish.

Аннотация

В данной статье анализируются педагогические возможности технологии смешанного обучения (Blended Learning) и роль платформ LMS (Learning Management System) в учебном процессе высшего образования. В статье показаны методы повышения эффективности самостоятельного обучения студентов путем сочетания традиционного обучения с цифровыми технологиями. Результаты исследования подтверждают, что интерактивные функции платформ LMS являются важным фактором повышения мотивации студентов.

Ключевые слова

Смешанное обучение, платформа LMS, педагогический анализ, цифровые технологии, высшее образование, самостоятельная работа.

Abstract

This article analyzes the pedagogical possibilities of blended learning technology and the role of LMS (Learning Management System) platforms in the higher education process. The article shows methods for increasing the effectiveness of students' independent learning by combining traditional teaching with digital technologies. The research results confirm that the interactive functions of LMS platforms are an important factor in increasing student motivation.

Keywords

Blended learning, LMS platform, pedagogical analysis, digital technologies, higher education, independent work.

Kirish

Ushbu maqolani yozishdan asosiy maqsad.Hozirgi shiddatli bilan rivojalanayotgan va axborotlashgan jamiyatda oliy ta'lim tizimi talabalarga shunchaki bilim berish emas, balki ularni bilim olishga o'rgatish vazifasini o'z oldiga qo'ymoqda.Shu sababli ham LMS platformalari talabalarga qulaylik va moslashuvchan o'quv muhitini taqdim etmoqda.LMS-Learning Management System platformalari. Ta'limdagi 10ta eng asosiy dasturlar Coursera, edx, Moodle, Google classroom, Canvas, Udemy, Khan academy, Future learn, Udacity, Linkedn in learning kabi LMS dasturlaridir, Bu texnologiyalardan oliy ta'lim tizimida foydalanilayotganning asosiy maqsadlaridan biri innovatsion yondashuv hisoblanadi.An'anaviy ma'ruza darslari talabaning passiv tinglovchi bo'lib qolishiga olib keladi, bu esa zamonaviy mehnat bozori talablariga javob bermaydi.Aralash ta'lim (Blended Learning) aynan shu muammoning yechimi sifatida yuzaga keldi. Bu texnologiya yuzma-yuz muloqotning ijtimoiy afzalliklarini onlayn ta'limning moslashuvchanligi bilan birlashtiradi.Blended learning texnologiyasi asosida darslarimizni yanada zamonaviy va qiziqarli tarzda tashkil etishimiz mumkin.LMS platformalari orqali xususan zamonaviy kasblarni o'rganib sertifikat olib o'zimizning ham kurslarimizni yaratishimiz mumkin. LMS platformalarning afzalliklariga keladigan bo'lsak o'quv muhitini yanada samaradorligini oshiradi onlayn o'zlashtirish imkoniyati va individual topshiriqlar berish imkoniyatlari mavjud .

LMS platformalarining pedagogik funksiyalari

Oliy ta'limda aralash ta'limni samarali tashkil etishda Learning Management System (LMS) platformalari muhim rol o'ynaydi. Ular o'quv jarayonining turli jihatlarini qo'llab-quvvatlovchi keng qamrovli pedagogik funksiyalarga ega. Ushbu funksiyalar talabalarning o'quv materiallariga kirishini osonlashtiradi, o'qituvchilarning o'quv jarayonini boshqarishini soddalashtiradi va umumiy ta'lim samaradorligini oshiradi [5]. LMSning asosiy pedagogik funksiyalari quyidagilardan iborat:

1.**Kontentni boshqarish va yetkazib berish:** LMS o'qituvchilarga ma'ruza matnlari, taqdimotlar, videolar, audio materiallar, havolalar va boshqa o'quv resurslarini bir joyda joylashtirish imkonini beradi. Talabalar istalgan vaqtda va istalgan joydan ushbu materiallarga kirishlari mumkin, bu esa mustaqil o'rganishni rag'batlantiradi.

2.**Kommunikatsiya va hamkorlik:** Platformalar o'qituvchilar va talabalar o'rtasida, shuningdek, talabalarning o'zaro muloqotini ta'minlaydigan vositalarni (forumlar, chatlar, e'lonlar taxtasi, xabar almashish tizimlari) o'z ichiga oladi. Bu interaktivlik o'quv jarayonini jonlantiradi va hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

3.**Topshiriqlarni boshqarish va baholash:** O'qituvchilar LMS orqali topshiriqlarni joylashtirish, ularni qabul qilish, tekshirish va baholashlari mumkin. Avtomatik baholash imkoniyatiga ega testlar, viktorinalar va so'rovnomalar talabalarning bilim darajasini tezkor aniqlashga yordam beradi. Natijalar avtomatik ravishda qayd etiladi va talabalarga o'zlashtirishlari haqida tezkor fikr-mulohaza beriladi.

4.**Talabalar faoliyatini monitoring qilish:** LMS o'qituvchilarga talabalarning platformadagi faoliyatini (qaysi materiallarni ko'rgan, qancha vaqt sarflagan, qaysi topshiriqlarni bajargan) kuzatish imkonini beradi. Bu ma'lumotlar o'qituvchilarga talabalarning o'quv ehtiyojlarini aniqlash va individual yordam ko'rsatishda yordam beradi.

5.**Shaxsiylashtirilgan o'rganish imkoniyatlari:** Ba'zi ilg'or LMS platformalari talabalarning o'zlashtirish darajasi va ehtiyojlariga qarab o'quv materiallarini moslashtirish, individual o'quv yo'nalishlarini taklif qilish imkoniyatini beradi. Bu esa har bir talabaning o'z sur'ati va uslubida o'rganishiga sharoit yaratadi.

6.**Tashkiliy funksiyalar:** O‘quv taqvimi, kurs dasturlari, e’lonlar va eslatmalar kabi tashkiliy vositalar talabalarga o‘quv jarayonini rejalashtirishda yordam beradi va muhim sanalarni o‘tkazib yubormaslikka imkon beradi.

Ushbu funksiyalar majmuasi LMSni oliy ta’limda aralash ta’limni amalga oshirish uchun ajralmas vositaga aylantiradi. Biroq, bu funksiyalardan samarali foydalanish o‘qituvchilarning pedagogik kompetensiyalari va platformani to‘g‘ri sozlashga bog‘liqdir.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi — oliy ta’lim muassasalarida qo‘llanilayotgan LMS (masalan, Moodle, Canvas) platformalarining pedagogik imkoniyatlarini tizimli tahlil qilish hamda ushbu platformalar orqali talabalarning o‘quv-bilish faoliyatini qanday qilib yuqori bosqichga ko‘tarish mumkinligini ilmiy asoslab berishdir. Biz LMSni shunchaki materiallar saqlanadigan "elektron ombor" emas, balki jonli va interaktiv pedagogik muhit sifatida ko‘rib chiqamiz.Pedagogik tahlillar shuni ko‘rsatadiki, LMS platformasining eng katta kuchi uning interaktivligida. LMS orqali amalga oshiriladigan "To‘ntarilgan sinf" (Flipped Classroom) modeli talabaga darsdan oldin nazariyani o‘rganish, darsda esa faqat amaliy tahlil bilan shug‘ullanish imkonini beradi. Bu jarayonda o‘qituvchi "bilim yetkazib beruvchi"dan "facilitator" (yo‘naltiruvchi)ga aylanadi. LMSdagi forumlar, o‘z-o‘zini baholash testlari va guruh loyihalari talabada tanqidiy fikrlashni shakllantiradi.Google classroom orqali va talabalarni turli xil topshiriqlar orqali baholashimiz mumkin. Faktik ma’lumotlarga ko‘ra, LMSdan tizimli foydalanilgan guruhlarda talabalarning o‘zlashtirish ko‘rsatkichi an’anaviy guruhlarga nisbatan yuqori ekanligi kuzatilgan.Bundan ko’rinib turubdiki LMS platformalaridan foydalanish ta’lim samaradorligini ham vaqtni ham tejash imkniyatiga ega bo’lamiz.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, aralash ta’lim texnologiyasi oliy ta’lim sifatini yangi bosqichga olib chiqishning eng samarali yo‘lidir. Oliy ta’limda LMS platformalari orqali bugungi zamon bilan hamnafas raqabotbardosh kadrlarni yetishtirib chiqarishimiz mumkin, Talabaning mustaqil ishini LMS orqali tizimlashtirish uning kasbiy kompetentligini oshirishga xizmat qiladi. Kelajakda pedagog kadrlar ushbu platformalarning didaktik funksiyalarini yanada chuqurroq o‘zlashtirishlari lozim shu oirqali biz yanada katta natijalarga va ta’limda o’zlashtirish samaradorligini oshirish imkoniyatiga ega bo’lamiz. LMS o’quv materiallarini markazlashtirish kommunikatsiyani yaxshilash topshiriqlarni boshqarish va baholashni avtomatlashtirish shuningdek talabalar faoliyatini monitoring qilish orqali sezilarli natijalarga erishamiz.Biroq aralsh ta’lim dasturini joriy etishdagi texnik infrotuzilmani ham hisobga olish lozim shuningdek malakali kadrlarning yetishmasligi kabi muammolarni inobatga olmoq darkor.Ushbu muammolarni hal etish uchun kompleks yondashuvlarni qo’llash va muammolarni bartarf qilish yoki moslashtirilgan muhitni yaratish lozim

Foydalanilgan ilmiy adabiyotlar va qo‘llanmalar ro‘yxati

1. O‘zbekiston Respublikasining "Ta’lim to‘g‘risida"gi Qonuni. (2020). O‘RQ-637-sonli.
2. Allamova, Sh. Sh. (2022). Oliy ta’lim tizimida aralash ta’lim texnologiyalari tahlili. Zamonaviy ta’lim jurnali.
3. Graham, C. R. (2006). Blended learning systems: Definition, current trends, and future directions. Handbook of blended learning.
4. Garrison, D. R., & Kanuka, H. (2004). Blended learning: Uncovering its transformative potential in higher education. The Internet and Higher Education.

5. Moodle platformasidan foydalanish bo‘yicha metodik qo‘llanma. (2021). OTMlar uchun o‘quv-uslubiy nashr.

6. Esemuratovich, E. A. (2025). Pedagogik oliy ta’lim muassasalarida raqamli ta’lim platformalari tahlili.